

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 37/1998 vp

Hallituksen esitys laiksi arvopaperimarkkina- lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 3 päivänä marraskuuta 1998 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi arvopaperimarkkinalain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 209/1998 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- erityisasiantuntija Jarmo Parkkonen, valtiovarainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Manne Airaksinen, oikeusministeriö

- hallitusneuvos Timo Kaisanlahti, kauppa- ja teollisuusministeriö
- lakimies Olli Laurila, Rahoitustarkastus
- johtaja Erkki Kontkanen, Suomen Pankkiyhdistys
- lakimies Tommi Toivola, HEX Oy
- varatuomari Jouko Jormalainen, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ry
- osastopäällikkö Antti Majjala, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto
- toiminnanjohtaja Markku Savikko, Arvopaperivälittäjien Yhdistys ja Suomen Sijoitusrahastoyhdistys..

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutoksia arvopaperimarkkinalain arvopaperin liikkeeseenlaskijan ja osakkeenomistajan tiedonantovelvollisuutta koskeviin säännöksiin.

Julkisen kaupankäynnin kohteena olevien arvopapereiden liikkeeseenlaskijoiden velvollisuutta laatia osavuosikatsauksia laajennetaan. Velvollisuus koskee ehdotuksen mukaan myös muiden arvopapereiden kuin osakkeiden liikkeeseenlaskijoita. Liikkeeseenlaskijan on laadittava osavuosikatsaus kolme kertaa vuodessa vuosikatsauksen lisäksi, jos on laskettu liikkeeseen osakkeita tai osakkeiden ja joukkovelkakirjojen yhdistelmiä. Osavuosikatsaus on laadittava tili-

kauden ensimmäiseltä kuudelta kuukaudelta, jos on laskettu liikkeeseen vain joukkovelkakirjoja. Velvollisuus koskee myös vastaavasti osakkeisiin tai joukkovelkakirjoihin rinnastettavien arvopapereiden liikkeeseenlaskijoita.

Rahoitustarkastuksella olevaa esitteiden hyväksymisaikaa ehdotetaan pidennettäväksi kymmeneen pankkipäivään osakkeita tai niihin rinnastettavia arvopapereita koskevien esitteiden osalta. Joukkovelkakirjoja sekä joukkovelkakirjojen ja osakkeiden yhdistelmiä ja näihin rinnastettavia arvopapereita koskevien esitteiden osalta hyväksymisaikaa pidennetään viiteen pankkipäivään.

Osakkeenomistajan velvollisuutta ilmoittaa omistusosuutensa muutoksesta ehdotetaan muutettavaksi lisäämällä ilmoitusvelvollisuuden synnyttäviä omistusosuusrajoja (liputusraja) nykyisestä viidestä kahdeksaan.

Asianomaisen ministeriön valtuutta tehdä päätöksiä poikkeuksista lain soveltamisesta ehdotetaan laajennettavaksi.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1999.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Valiokunta pitää lakiehdotuksia hyödyllisinä ja tarkoituksenmukaisina ja puoltaa niiden hyväksymistä jäljempänä olevin tarkistuksin ja huomautuksin.

Lakiehdotukset ovat omiaan lisäämään sijoittajien mahdollisuuksia saada tietoa julkisen kaupankäynnin kohteena olevien arvopapereiden liikkeeseenlaskijoista ja niiden merkittävimmistä omistajista, mikä lisää arvopaperimarkkinoiden avoimuutta ja toimivuutta.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki arvopaperimarkkinalain muuttamisesta

2 luvun 3 §. Valiokunta ehdottaa pykälän 5 momenttia tarkistettavaksi siten, että laista käy selvästi ilmi, millä edellytyksillä ministeriö voi päättää tehdä poikkeuksia lain säännöksestä. Tarkistus on tarpeellinen perustuslakivaliokunnan lainsäädäntövallan delegointia koskevan vakiintuneen tulkintakäytännön vuoksi. Käytännössä poikkeukset voivat tässä tapauksessa johdeta Euroopan yhteisön direktiivien säännöksistä.

2 luvun 5 §. Valiokunta ehdottaa pykälän 5 momenttia tarkistettavaksi siten, että ministeriö voi päättää poikkeuksista osavuosikatsauksen sisältöä, mutta ei sen julkistamista koskevista lain säännöksistä. Tarkistus on tarpeellinen perustuslakivaliokunnan lainsäädäntövallan delegointia koskevan vakiintuneen tulkintakäytännön vuoksi.

Valiokunta ehdottaa 6 momentissa säädettyä osavuosikatsauksen julkistamisen valmisteluai-

kaa lyhennettäväksi kolmesta kuukaudesta kahteen kuukauteen. Tarkistus on tarpeellinen sisäpiirintiedon väärinkäytön mahdollisuuksien vähentämiseksi. Tarkistuksen johdosta myös lain voimaantulosäännöstä on tarkistettava.

2 luvun 9 §. Pykälässä säädetään osakkeenomistajan niin kutsutusta liputusvelvollisuudesta eli velvollisuudesta ilmoittaa omistusosuutensa kohdeyhtiölle ja Rahoitustarkastukselle, kun se saavuttaa, ylittää tai vähenee alle tietyn rajan. Rajoja on kahdeksan voimassa olevan lain viiden sijasta.

Pykälän 1 momentti on tulkinnanvarainen, kun "ylittää"-verbin (ruotsiksi "överskrida") yleiskielisen merkityksen perusteella osakkeenomistaja on velvollinen ilmoittamaan sekä rajan ylittymiseen johtavista osakkeiden saannoista että rajan ylittävistä, jo lain voimaan tullessa olemassa olevista omistusosuuksista. Käytetyn sanamuodon mukaan ilmoitusvelvollisuus koski siten myös taannehtivasti lain voimaan tullessa olemassa olevia omistusosuuksia. Asian tuntijakuulemisessa valiokunnalle on kuitenkin selvitetty valtioneuvoston tarkoittaneen, että liputusvelvollisuus koski vain lain voimaantulon jälkeen tapahtuvia omistusosuuksien muutoksia. Oikeusvarmuuden vuoksi säännöstä on selkeytettävä etenkin, kun liputusvelvollisuuden laiminlyönti on lain 8 luvun 3 §:ssä säädetty rangaistavaksi teoksi.

Säännöksen tavoitteena on hallituksen esityksen perustelujen mukaan se, että sijoittajat, kohdeyhtiö ja yleensäkin markkinat saavat tietoa kohdeyhtiön merkittävistä omistajista ja sen omistusrakenteesta. Tavoitteen saavuttamisen kannalta olisi perusteltua, että liputusvelvollisuus määritellään niin, että lain voimaantulon

jälkeen tehdään ilmoitus kaikista niistä omistusosuuksista, jotka olisivat liputusvelvollisuuden piirissä, jos ne olisi hankittu lain voimaantulon jälkeen. Käytännön kohtuuksista ilmoitusvelvollisuutta lain voimaan tullessa olemassa olevista omistusosuuksista on kuitenkin syytä rajoittaa koskemaan niitä tapauksia, joissa ilmoitusvelvollisuus on lain tavoitteen saavuttamisen kannalta välttämätöntä.

Voimassa olevan lain mukaan alin ilmoitusvelvollisuuden luova omistusosuuden raja on yksi kymmenesosa. Alinta rajaa ehdotetaan muutettavaksi yhdeksi kahdeskymmenesosaksi. Näiden rajojen väliin osuvat omistusosuudet on siksi perusteltua saattaa liputusvelvollisuuden piiriin. Sen sijaan kymmenesosaa suuremmat omistusosuudet ovat jo voimassa olevan lain mukaan ilmoitusvelvollisuuden piirissä. Niitä ei ole syytä säätää uudelleen ilmoitettaviksi vain lainsäädännön muuttumisen vuoksi.

Valiokunta ehdottaa, että lain voimaantulosäännökseen lisätään pykälän soveltamista selkeyttävä säännös, jonka mukaan lain voimaan tullessa olemassa oleva yhden kahdeskymmenesosan rajan saavuttanut tai ylittänyt omistusosuus, joka kuitenkin jää alle yhden kymmenesosan rajan, on ilmoitettava yhtiölle ja Rahoitustarkastukselle kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Ilmoitusvelvollisuus ei koske muita lain voimaan tullessa olemassa olevia omistusosuuksia. Ilmoitusta ei tarvitse tehdä, jos omistusosuudesta on ilmoitettu nyt voimassa olevan lain 2 luvun 9 §:n mukaisesti tai jos kuuden kuukauden siirtymäkauden aikana tapahtuneen omistusosuuden muutoksen johdosta tehdään uuden säännöksen mukainen ilmoitus. Ilmoitusta ei myöskään tarvitse tehdä, jos omistusosuus on julkistettu arvopaperin liikkeeseenlaskijan säännöllisestä tiedonantovelvollisuudesta annetun valtiovarainministeriön päätöksen (879/1995) mukaisesti.

Pykälän 4 momenttia ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että ministeriön valtuutus päättää poikkeuksista liputusvelvollisuudesta rajoitetaan koskemaan ilmoituksen sisältöä, ajankohtaa ja omistusosuuden laskentatapaa, mutta ei itse ilmoitusvelvollisuutta. Tarkistus on tarpeel-

linen perustuslakivaliokunnan lainsäädäntövalan delegointia koskevan vakiintuneen tulkintakäytännön vuoksi.

Voimaantulosäännös. Valiokunta ehdottaa, että voimaantulosäännökseen lisätään uusi 3 momentti. Lisäys on tarpeellinen 2 luvun 5 §:n 6 momentissa säädetyn osavuotiskatsauksen valmisteluajan lyhentämisen vuoksi.

Valiokunta ehdottaa, että voimaantulosäännökseen lisätään uusi 4 momentti, jolla varattaisiin liikkeeseenlaskijoille riittävä aika käytännön toimenpiteisiin, kun tilinpäätöksen julkistamisaika lyhennetään 2 luvun 6 §:n 1 momentissa kuudesta kuukaudesta kolmeen kuukauteen.

Valiokunta ehdottaa, että voimaantulosäännökseen lisätään uusi 5 momentti, jonka perustelut on selvitetty edellä 2 luvun 9 §:n perustelujen yhteydessä.

Hallituksen esityksessä oleva voimaantulosäännöksen 3 momentti siirtyy lisäysten seurauksena 6 momentiksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 2.—6. lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina, ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään muuten hallituksen esityksen mukaisena, paitsi 2 luvun 3, 5 ja 9 § sekä lain voimaantulosäännös muutettuina seuraavasti:

3 §

(4 mom. kuten HE)

Tarjous- tai listalleottoesitteessä on annettava sijoittajalle riittävät tiedot perustellun arvion tekemiseksi arvopapereista ja niiden liikkeeseenlaskijasta. Esitteessä on oltava olennaiset ja riittävät tiedot liikkeeseenlaskijan varoista, vastuista, taloudellisesta asemasta, tuloksesta ja tulevaisuudennäkymistä sekä tilauskannasta, jos sitä koskeva tieto on tärkeä liikkeeseenlaskijan toiminnan kannalta, sekä arvopapereihin liitty-

vistä oikeuksista ja muista arvopaperien arvoon olennaisesti vaikuttavista seikoista. Asianomaisen ministeriön päätöksellä säädetään tarkemmin tarjous- ja listalleottoesitteen sisällöstä ja siitä, miten esitteessä olevat tiedot esitetään. Asianomaisen ministeriön päätöksellä säädetään lisäksi Euroopan yhteisön direktiiveihin perustuvista esitteen sisältöä koskevista poikkeuksista sekä tapauksista, joissa velvollisuutta esitteen laatimiseen ei ole.

5 §

(1—4 mom. kuten HE)

Osavuositarkastuksessa on selostettava liikkeeseenlaskijan toimintaa, tuloskehitystä ja investointeja sekä rahoitustilanteen ja toimintaympäristön muutoksia edellisen tilikauden päättymisen jälkeen. Katsauskaudella toimintaan ja tulokseen vaikuttaneista poikkeuksellisista seikoista on annettava selostus. Osavuositarkastuksessa esitettävien tietojen on oltava vertailukelpoisia edellisen tilikauden vastaavan katsauskauden tietoihin. Vastaavan katsauskauden tietoja on tarvittaessa oikaistava, jotta ne olisivat vertailukelpoisia, ja ilmoitettava oikaisun perusteet. Osavuositarkastuksessa on myös selostettava liikkeeseenlaskijan toiminnan ja tuloksen kannalta olennaisia katsauskauden jälkeisiä tapahtumia sekä liikkeeseenlaskijan todennäköistä kehitystä kuluvaan tilikauteen siinä määrin kuin se on mahdollista. Asianomaisen ministeriön päätöksellä säädetään tarkemmin osavuositarkastuksen sisällöstä ja siitä, miten tarkastuksessa annettavat tiedot esitetään. Asianomaisen ministeriön päätöksellä säädetään lisäksi osavuositarkastuksen sisältöä (poist.) koskevista poikkeuksista.

Osavuositarkastus on julkistettava ilman aiheutonta viivytystä, kuitenkin viimeistään kahden kuukauden kuluessa katsauskauden päättymisestä. Tieto kunkin osavuositarkastuksen julkistamisviikosta on julkistettava heti, kun siitä on päätetty.

(7 ja 8 mom. kuten HE)

9 §

(1—3 mom. kuten HE)

Asianomaisen ministeriön päätöksellä säädetään tarkemmin tiedoista, jotka ilmoituksessa on annettava, sekä ilmoitusta tehtäessä noudatettava menettelystä. Asianomaisen ministeriön päätöksellä voidaan lisäksi säätää ilmoituksen sisältöä (poist.) koskevista poikkeuksista sekä antaa tarkemmat säännökset ilmoitusvelvollisuuden syntymisestä ja omistusosuuden laskeumisesta.

Voimaantulosäännös

(Voimaantulosäännöksen 1 ja 2 mom. kuten HE)

Lain 2 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu osavuositarkastus on julkistettava 5 §:n 6 momentissa tarkoitettulla tavalla ilman aiheutonta viivytystä, kuitenkin viimeistään kahden kuukauden kuluessa katsauskauden päättymisestä ensimmäisen kerran viimeistään tilikaudelta, joka alkaa 1 päivänä tammikuuta 2000 tai sen jälkeen. Tätä ennen edellä tarkoitettu osavuositarkastus on julkistettava ilman aiheutonta viivytystä, kuitenkin viimeistään kolmen kuukauden kuluessa katsauskauden päättymisestä. (Uusi 3 mom.)

Lain 2 luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu tilinpäätös on julkistettava momentissa tarkoitettulla tavalla ilman aiheutonta viivytystä viimeistään viikkoa ennen sitä kokousta, jossa tilinpäätös on esitettävä vahvistettavaksi, kuitenkin viimeistään kolmen kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä ensimmäisen kerran viimeistään tilikaudelta, joka alkaa 1 päivänä tammikuuta 2000 tai sen jälkeen. Tätä ennen edellä tarkoitettu tilinpäätös on julkistettava ilman aiheutonta viivytystä viimeistään viikkoa ennen sitä kokousta, jossa tilinpäätös on esitettävä vahvistettavaksi. (Uusi 4 mom.)

Lain voimaantullessa olemassa oleva 2 luvun 9 §:ssä tarkoitettu omistusosuus on ilmoitettava yhtiölle ja rahoitustarkastukselle kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta, jos omistusosuus on suuruudeltaan vähintään kahdeskymmenesosa, mutta pienempi kuin kahdeskymmenesosa yhtiön äänimäärästä tai osakepääomasta, jollei omistusosuus ole aikaisemmin ilmoitettu tai muutoin julkistettu.

(6 mom. kuten HE:n 3 mom.)

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Tuulikki Hämäläinen /sd	Leena Luhtanen /sd
vpj.	Seppo Kääriäinen /kesk	Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
jäs.	Arto Bryggare /sd	Erkki Partanen /sd
	Mikko Immonen /vas	Vuokko Rehn /kesk
	Mari Kiviniemi /kesk	Juhani Sjöblom /kok
	Paula Kokkonen /kok	Sakari Smeds /skl
	Martti Korhonen /vas	Janne Viitamies /sd.
	Pekka Kuosmanen /kok	